

30-076

โลกในกระแสโลกาภิวัตน์ และวิสัยทัศน์

ของนักบริหาร

22 ก.ค. 2539

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน

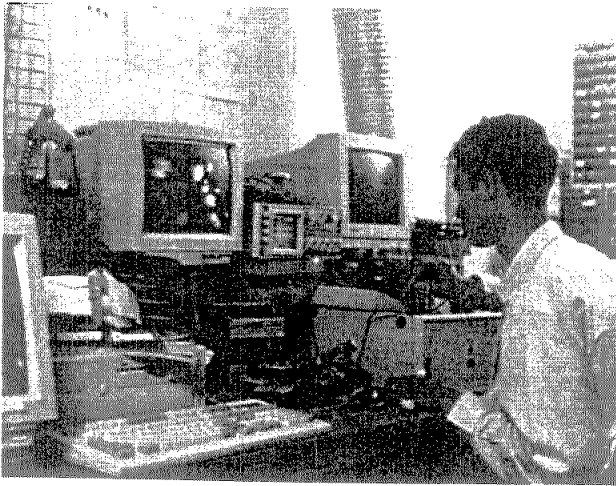
มาสเตอร์

สิ่งที่จะเสนอก็คงจะเป็นการเสนอวิสัยทัศน์ของนักบริหารไปในตัว เพราะตัวผมเองคงจะมองโลกในกระแสโลกาภิวัตน์ได้ไม่มาก นอกจากในทรรศนะของนักบริหาร เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ากระแสที่แพร่กระจายและครอบคลุมทั่วโลก และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดอย่างหนึ่ง คือ กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งถ้าวิเคราะห์กันจริงๆ แล้ว ก็ก็จะเห็นว่ากระแสนี้ เกิดจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการขนส่ง เทคโนโลยีทั้งสองด้านนั้น ทำให้มีการเคลื่อนไหลถ่ายเทข่าวสารข้อมูลกันอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งทำให้สังคมทุกวันนี้เป็นสังคมข่าวสาร โลกแคบเข้าจนกระทั่งเป็นโลกที่ไร้พรมแดน ประชากรในประชาคมโลก มีการสัมผัสสัมพันธ์กันมากขึ้น ใน 2 วิธีเป็นอย่างน้อย วิธีที่หนึ่ง ก็คือสัมผัสสัมพันธ์กันผ่านสื่อ โดยการเห็น โดยการได้ยิน และผ่านการเดินทางไปมาหาสู่กันที่สะดวกรวดเร็วและประหยัดขึ้นกว่าเดิม ถ้าท่านย้อนไปถึงสมัยที่มีสงครามอ่าวเปอร์เซีย จะเห็นอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารได้อย่างชัดเจน เพราะดูว่าเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ที่มีการถ่ายทอดสดสงครามให้เราดูเรียกว่า ถ่ายทอดสดคล้าย ๆ กับชิงแชมป์โลก เพราะจะมีการรายงานและถ่ายทอดให้เห็นภาพของการรบกัน

ด้วยเทคโนโลยีทางการทหาร เช่น จรวด หรือมีการทิ้งระเบิด ก็เห็นกันสด ๆ แสดงให้เห็นว่าอะไรก็ตามที่เกิดขึ้นไม่ว่าในเสี้ยววินาทีของโลก จะมีการถ่ายทอดและถ่ายทอดให้รู้ให้เห็น ให้ทราบ กระจายกันไปทั่วโลกได้ในเสี้ยววินาที ผมเชื่อว่าตอนนี้ ถ้าเทียบกับเมื่อ 40-50 ปีที่แล้ว สงครามที่รบระหว่างพวกเชิร์ฟ และตอนนี้เนได้เข้าไปยุ่งด้วย คงไม่เป็นที่น่าตื่นเต้น เพราะกว่าข่าวจะมาถึงข้ามไปเป็นเดือน หรือทำนทั้งหลายที่เดินทางไปต่างประเทศ ถ้าย้อนมาดูตัวผมเองในสมัยที่ไปเรียนสหรัฐอเมริกา เมื่อปี 2505 ผมต้องใช้เวลานานทางโดยพักคืนหนึ่งที่ฮ่องกง พักอีกคืนหนึ่งที่โตเกียว พักอีกคืนหนึ่งที่ฮาวาย แล้ววันที่สี่จึงจะเดินทางไปถึงซานฟรานซิสโก เดียวนี้เราสามารถจะไปถึงซานฟรานซิสโกได้ในระยะสิบกว่าชั่วโมงเท่านั้นเอง แล้วก็ไม่ต้องค้างคืนด้วย ก็เพราะว่าเทคโนโลยีการขนส่งทำให้ย่นระยะทางทั้ง ๆ ที่ ระยะทางเท่าเดิม ก็คือ ย่นเวลารวดเร็ว และสะดวก แล้วก็จะเป็นอย่างนี้มากขึ้น

เมื่อเทคโนโลยีทั้งสองทำให้โลกอยู่ในลักษณะเช่นนี้ เราก็มาเรียกกันย่อ ๆ ว่าเป็นโลกที่ไร้พรมแดน การที่โลกไร้พรมแดนนั้นก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทำให้เกิดเรื่องสำคัญขึ้นสองเรื่อง เรื่องที่หนึ่งคือ เป็นโลกแห่งความร่วมมือที่ใกล้ชิดขึ้น และความร่วมมือนี้มากับ

ระบบระเบียบเศรษฐกิจและสังคมที่เรียกว่า New Social Economic Order จะเห็นว่ามีการรวมกลุ่มทางการค้าหรือกลุ่มเศรษฐกิจต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็เป็นโลกที่มีการแข่งขันกันสูง Cooperation ก็ใกล้ชิดกัน ใครจะอยู่โดดเดี่ยวตามลำพังไม่ได้ แต่ในขณะเดียวกัน Competition คือการแข่งขันที่สูง และประเทศที่แข่งขันได้ และรู้จักร่วมมือโดยไม่อยู่โดดเดี่ยวเท่านั้น ถึงจะเป็นประเทศที่อยู่ในโลกในยุคโลกาภิวัตน์ได้

กระแสโลกาภิวัตน์นี้ มีผลกระทบทั้งในทางดีและทางไม่ดี เดียวนี้เวลาที่เรานึกถึงโลกาภิวัตน์ คนมักจะคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีเป็นสิ่งที่ควรจะทำตาม ผมไปได้ยินอุทาหรณ์เรื่องหนึ่งซึ่งเมื่อมีการพูดถึงโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นกระแสโลกที่แรงที่ครอบคลุมทั่วโลก ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง เขาบอกว่าถ้าจะเปรียบประเทศหรือสังคม ถ้าเป็นปลาปลาที่ว่ายตามน้ำ มักจะเป็นปลาที่ไม่แข็งแรงหรือเป็นปลาเน่า แต่ว่าปลาที่ว่ายทวนน้ำ ต่างหากคือปลาที่แข็งแรงและอยู่รอดได้ไม่ใช่ปลาเน่าไม่ใช่ปลาตาย เช่นเดียวกับในกระแสโลกาภิวัตน์ของโลก ประเทศไทยต้องเป็นปลาที่รู้จักว่ายตามน้ำและเป็นปลาที่รู้จักว่ายทวนน้ำคู่กันไป นั่นก็คือคงจะต้องสกัดเอากระแสที่ดี ที่น่าจะตามและจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม กับสกัดกันกระแสที่ไม่ดี

กระแสที่ไม่ดีที่เห็นชัดและเราจะต้องทวนกระแสให้สำเร็จ ก็คือ ในยุคโลกาภิวัตน์ในยุคสังคมข่าวสาร การเลื่อนไหลถ่ายเทข่าวสารรวดเร็วเปลี่ยนแปลงเร็ว มันก็นำเอาพฤติกรรมหลาย ๆ อย่าง ของต่างวัฒนธรรม และ

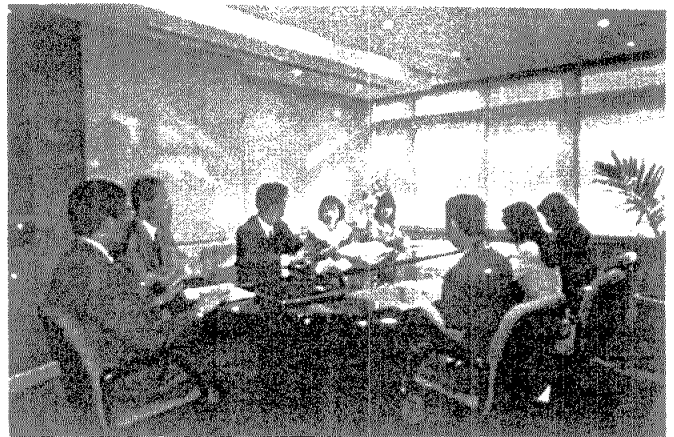
อาจจะขัดเขินต่อวิถีชีวิตไทย เข้ามาสู่สังคมไทยโดยไม่มีการปิดกั้นเลย ผลกระทบที่จะรุนแรงมากจะเป็นทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งถ้าเราไม่มีวิธีที่จะทวนกระแส เพื่อให้เราอยู่อย่างไทยได้ รักษาชีวิตไทยที่ดีได้ และอยู่ร่วมโลกกับคนอื่นได้ วันหนึ่งจะเกิดผลเสียมหาศาล ผมเข้าใจว่าตัวอย่างของประเทศที่เขาพยายาม Modernize Westernize คือ ญี่ปุ่น แต่ในขณะเดียวกันสิ่งใดที่เป็นสิ่งดีของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นก็ยิ่งรักษาไว้มีความเป็นญี่ปุ่นในขณะที่พยายามที่จะพัฒนาให้ก้าวหน้าสมัยใหม่ เพราะฉะนั้นเวลาที่จะมองกระแสโลกาภิวัตน์ เราคงต้องมองทั้งในทางดีและในทางไม่ดี ในเชิงที่เป็นผลกระทบ การคุกคามและโอกาส ผลกระทบจะมีสองด้าน คือ ด้านกระทบ และคุกคาม เช่น ทางด้านวิถีชีวิต ทางด้านวัฒนธรรม เป็นผลกระทบในทางคุกคาม ถ้าเราไม่มีแนวต้าน ไม่มีแนวที่จะทวนกระแส การดำรงความเป็นไทยในเชิงศิลปวัฒนธรรม อาจจะสูญเสีย

แต่ในขณะเดียวกันกระแสโลกาภิวัตน์ก็ให้โอกาสมาก ถ้าเรารู้จักใช้กระแสโลกาภิวัตน์เพื่อประโยชน์ของการร่วมมือ และเพื่อประโยชน์ของการแข่งขันกับนานาประเทศ มีเรื่องซึ่งมากับกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นระเบียบของสังคมและเศรษฐกิจแนวใหม่ ในประเด็นที่เกี่ยวกับการแข่งขันสูง มีปัจจัยที่เป็นข้อได้เปรียบของการแข่งขันที่ฝรั่งเขาเรียกว่าเป็น Competition advantages 4 ประการด้วยกัน เรื่องนี้ได้มาจากการศึกษาของนักวิจัยของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ซึ่งได้วิจัยต่อเนื่องกันมาหลายปี เพื่อจะวิเคราะห์ดูว่า ประเทศที่มีการแข่งขันสูง และแข่งขันได้สำเร็จ มีปัจจัยอะไรบ้างที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่เป็นแต้มต่อ ก็คือ ปัจจัยที่ถ้าใครมีครบทั้ง 4 ปัจจัย ก็จะได้เปรียบคนอื่นในการแข่งขัน และผมเชื่อว่าเมื่อย่อส่วนลงมาเป็นหน่วยงาน เป็นกรม เป็นกระทรวง เป็นบริษัท ห้างร้าน ก็คงจะลืมนปัจจัยทั้ง 4 ไม่ได้เช่นกัน 4 ปัจจัยก็คือ

ปัจจัยแรก เขาบอกว่า ประเทศที่จะแข่งขันได้และมีปัจจัยที่เป็นแต้มต่อเป็นข้อได้เปรียบประเด็นแรกและเป็นประเด็นสำคัญคือ คุณภาพของประชากรกับคุณภาพของกำลังคน ประเทศไทยถ้าประชากรโดยส่วนรวมมีคุณภาพสูง ประเทศนั้นมีแต้มต่อเพราะประชาชนจะมี

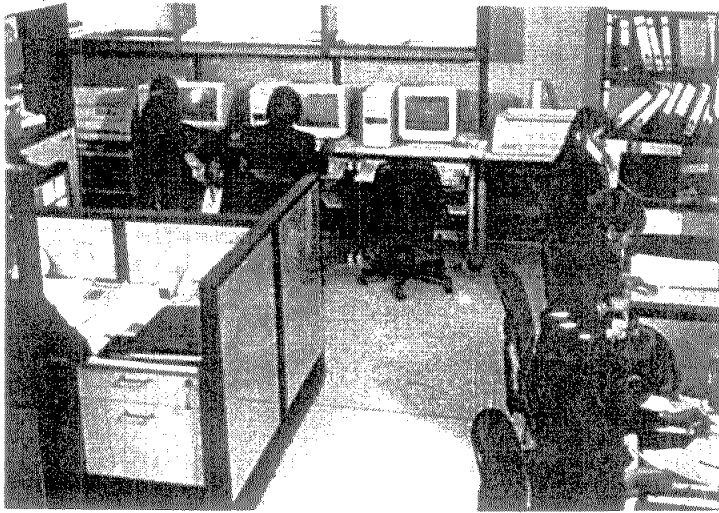
ส่วนร่วมในกระบวนการผลิต ในกระบวนการบริการ ในกระบวนการตัดสินใจได้เป็นอย่างดี และประเทศไทย มีกำลังคนที่มีคุณภาพในปริมาณที่เพียงพอเพียงตนเองได้ ทางด้านกำลังคน ประเทศนั้นจะมีแต่มีต่อ ก็มีการศึกษา โดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่สองในระยะที่ญี่ปุ่นฟื้นตัว ว่าทำไมประเทศญี่ปุ่นถึงกลายเป็นเจ้าโลกทางเศรษฐกิจ ถึงขนาดที่ประเทศตะวันตกต้องมาศึกษาวิธีการจัดการของ ญี่ปุ่น ต้องมาศึกษาหลาย ๆ อย่างว่าญี่ปุ่นมีอะไรดี ก็ พบตรงกัน โดยเฉพาะรายงานที่ชื่อว่า "Why Japan is number one." ทำไมญี่ปุ่นจึงเป็นประเทศอันดับหนึ่งของโลก รายงานวิจัยฉบับนั้นชี้ชัดว่า ญี่ปุ่นเป็นที่หนึ่งของโลกเพราะมีคุณภาพของประชากร และมีกำลังคนที่มีคุณภาพที่เพียงพอ ไม่แพ้ใคร ไม่ว่าจะวัดจากดัชนีใด ทั้ง ๆ ที่ญี่ปุ่นเองเริ่มระบบการศึกษาสมัยใหม่พร้อมกับ ประเทศไทย สมัยเมจิของญี่ปุ่น ก็คือสมัยสิ้นเกล้าสิ้น กระหม่อมรัชกาลที่ 5 ของเรา แต่ขณะนี้ญี่ปุ่นมา ช่วยเหลือเราโดยมีผู้เชี่ยวชาญเกือบจะทุกสาขาที่เราต้องการ ระบบการศึกษาญี่ปุ่นดีกว่าเราจนพูดได้ว่า เราห่างจาก ญี่ปุ่นประมาณ 30 ปีของพัฒนาการของระบบการศึกษา มาถึงจุดนี้ยิ่งชัดเลยว่าทำไมเราถึงต้องมาพูดกันมากเหลือ เกินว่า ถ้าไม่พัฒนาคนไม่หันมามองคน ซึ่งเป็นปัจจัย นำทางการพัฒนาเราจะไปไม่รอด เพราะฉะนั้น แผน พัฒนาระยะที่ 8 สัมมนากันไปที่จอมเทียน ก็ออกมา พูดว่าเราต้องหันมาเน้นที่คน แล้วการเน้นที่คนนั้น ก็คงจะเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มที่หนึ่ง ประชาชน โดยทั่วไป ทำไมถึงมาแข่งกันประกาศนโยบายสมัยรัฐบาล ท่านชวน ก่อนหน้านั้นด้วย เขาบอกว่าถ้าไม่ขยายการศึกษาพื้นฐานให้คนไทยมีการศึกษาขั้นพื้นฐานมากกว่า ที่เคยบังคับไว้ 6 ปี เราจะไปไม่รอด ก็ยังไม่กล้าบังคับ เพียงแต่ประกาศว่าควรจะเป็น 9 ปี รัฐบาลนี้เด็ดเดี่ยว มากบอกฉันจะเอา 12 ปี เพราะเห็นว่าการศึกษาคือสำคัญ เหลือเกิน ส่วนจะเดินไปถึงดวงดาว หรือไม่ก็เป็นอีกเรื่อง หนึ่ง เพราะว่าการบังคับ 12 ปี ก็มีสิ่งที่ได้เถียงกันมาก ว่าควรหรือไม่ควร ทรัพยากรไปไหนหรือไม่ แต่ใน หลักการแล้วทุกคนคงจะเห็นด้วย ว่าถ้าเราสามารถจะให้การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานกับประชาชนให้มากที่สุด เพื่อเป็นการเตรียมประชาชนให้พร้อมจะมีส่วนร่วมในการพัฒนา

และโดยเฉพาะในยุคประชาธิปไตยนั้นฐานอยู่ที่ประชาชน เป็นฐานสำคัญมาก จะพูดกันว่ามีใครไม่มีใครว่าอะไร แต่เห็นตรงกันอยู่เรื่องหนึ่งว่า คงจะต้องให้การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วถึงและมีคุณภาพ พอ เหลียวไปดูอีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มที่จะเป็นกำลังคนที่อยู่ใน ระบบการผลิตการบริการ เหนือกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขึ้นมา เราเผชิญปัญหาหมดทุกระดับ เราขาดแคลน หมดทุกระดับที่เป็นช่างฝีมือขึ้นไปจนถึงแรงงานระดับ ปริญญา โดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ประมาณ 17 สาขา ตอนที่ผมทำแผนหลัก 15 ปี ให้ ทบวงฯ ก่อนออกจากปลัดฯ ก็ได้ชี้ไว้และเสนอ ครม. ไว้ว่ามี 17 สาขา ที่เป็นทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตั้งแต่วิศวกรรม กลุ่มแพทย์ กลุ่มพยาบาล กลุ่มเภสัช คอมพิวเตอร์ รวมทั้งสังคมศาสตร์บางสาขาด้วย เช่น บัญชี เศรษฐศาสตร์ ขาดแคลนมากจนเกิดภาวะสมองไหล

สมองไหล แยกตัว ซื่อตัวคนและในที่สุดก็หันมาบอกว่า ระบบการพัฒนากำลังคน การผลิตกำลังคนมันล้าหลัง มันไม่ทันกับการพัฒนาแล้ว เรื่องคนจะเป็นปัจจัยเสริม การพัฒนาได้อย่างไร ในเมื่อขาดคนก็ทำอะไรไม่ได้ นี่พูด ถึงเฉพาะที่ขาด หาไม่ได้ แต่ว่าที่อยู่ในระบบ เช่นมี ข้าราชการอยู่เกือบ 2 ล้านคน มีการพัฒนากำลังคน ที่อยู่ในแรงงานแล้ว เพื่อให้ทันสมัยอยู่เสมอ ให้พร้อม ที่จะเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์ ยิ่งเป็นปัญหาหนักเข้าไป อีก เพราะฉะนั้น การที่เอาปัจจัยที่หนึ่งว่าเป็นปัจจัย ข้อได้เปรียบในการแข่งขันยุคโลกาภิวัตน์ขึ้นมาพูด คือ ประชากรโดยทั่วไปในแง่ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ

กำลังคนที่จะเป็นจักรกลสำคัญของการปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ คงจะพูดไม่ได้เต็มปากว่าปัจจัยนี้เราอยู่ในฐานะที่จะเป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขัน และแท้ที่จริงแล้วยังเป็นข้อเสียเปรียบด้วย ถ้าไม่ทุ่มเท เร่งรัดพัฒนา เพราะฉะนั้น แผน 8 ที่หันมาเน้นเรื่องคนในทุก ๆ ด้าน จึงคิดว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องสอดคล้อง และก็พร้อมรับกระแสโลกาภิวัตน์

ปัจจัยข้อได้เปรียบประการที่สอง ที่เป็น Competitive advantage ก็คือ ชีตความสามารถทางการจัดการ ประเทศไหน บริษัทไหน องค์กรไหนมีชีตความสามารถในการจัดการสูงกว่า เป็นแต่มีต่อ ก็คงจะต้องกลับไปยกตัวอย่างญี่ปุ่นเหมือนกัน เพราะญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติอะไรมากนัก ปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่เป็นปัจจัยนำเข้า แต่ญี่ปุ่นมีปัจจัยที่หนึ่งคือกำลังคนและคุณภาพของประชาชน ญี่ปุ่นมีปัจจัยที่สองคือ ชีตความสามารถในการจัดการ จนกระทั่งบางเรื่องก็ไม่ได้เกิดจากญี่ปุ่น เช่น Q.C. ก็ไปยกประโยชน์ให้ญี่ปุ่น ทั้ง ๆ ที่ญี่ปุ่นก็เอามาจากอเมริกา แต่ลูกศิษย์ทำได้ดีกว่าครูสามารถประยุกต์ Q.C. เข้าไปอยู่ใน Culture ของญี่ปุ่นได้ พอเวลาพูดกันถึง total quality management control ในที่สุดจริง ๆ ดันคิดไม่ได้เกิดที่ญี่ปุ่น เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา แต่ว่าขณะนี้ถ้าจะดูตัวอย่างที่ดีก็ต้องไปดูที่ญี่ปุ่น ผมว่าไม่นานนะ concept ที่มาพูดกันเรื่อง re-inventing re-engineering ทั้งหลายทั้งหมด มันจะกลายเป็นฝรั่งคิด ญี่ปุ่นทำ แล้วผลของการประยุกต์ที่ได้ผลก็ไปดูตัวอย่างจากญี่ปุ่น อันนี้

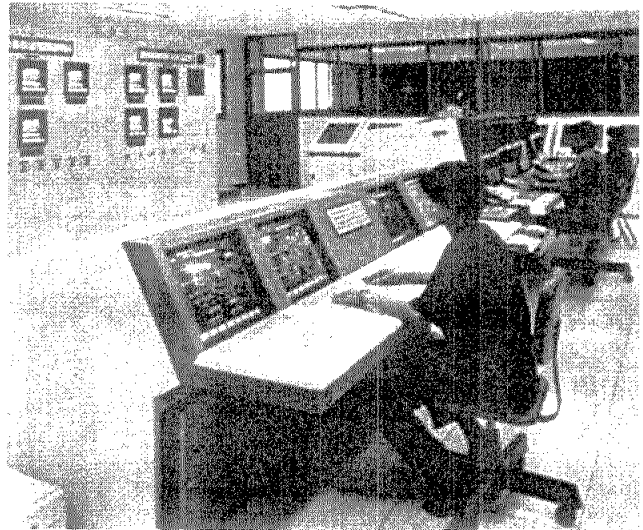
เป็นเรื่องของปัจจัยที่สอง คือ ชีตความสามารถในการจัดการที่ถือว่าเป็นปัจจัยการแข่งขัน เราอยู่ตรงไหนเรื่องชีตความสามารถในการแข่งขัน ฝ่ายเอกชนของเราตื่นตัวเร็วกว่าราชการ และเร็วกว่ามากเพราะเรามีความคล่องตัว และเรามี bottom line เผิดูผมไปต่างประเทศเพิ่งกลับมา ก็ไปหยิบหนังสือมาเล่มหนึ่ง เรื่อง "Management of public organization" เขาพูดถึงการจัดการหน่วยงานประเภทสาธารณะที่ไม่ได้มุ่งผลกำไรประเภท non-topic เขาก็ identify character หลายอย่าง แต่มีอยู่อย่างหนึ่งซึ่งชอบใจ เขาบอกว่า หน่วยงาน เช่น รพช. กิติ หน่วยงานที่ผมเคยเกี่ยวข้องกิติ คือ ทบวงฯ พวก Public organization เหล่านี้ ไม่มี bottom line คือ มันไม่มีเส้นชีตว่าถ้าต่ำกว่านี้แล้วเจ๊ง ถึงยังงี้ก็อยู่ได้ ยกวันไปเจอรัฐบาลฟิต ยุบหน่วยงาน ซึ่งเคยยุบกระทรวงพัฒนา แต่มันไม่ค่อยเกิด แต่ถ้าหน่วยเอกชนเขามี bottom line บางกรมก็บอกให้งานมาน้อย ฉันท่าน้อย ไม่จำเป็นต้องไปให้กรรมธิการสับโซก ซึ่งอีก 2-3 วันก็สับโซกกันอีก และก็อยู่กันไปสบาย ๆ มีเท่าไรก็ทำเท่านั้น มันไม่ขาดทุนนี้ครับ มันมีแต่เจ้า ไม่มีเจ๊ง หน่วยงานราชการ เจ้าลูกเดียว เจ๊งไม่มี วัดกำไรก็วัดไม่ได้ เพราะมันเป็นหน่วยบริการประชาชน ซึ่งผิดกับเอกชนเขามี bottom line ถ้าหากว่าไม่มีกำไรเท่านี้ ขาดทุนเท่านี้ก็อยู่ไม่ได้ การตื่นตัวเรื่องบริหารราชการเพื่อประโยชน์จะให้มันกำไรมากให้อยู่รอดได้ ให้เจริญก้าวหน้าได้ สูงกว่าความสำนึกที่มีในหน่วยงานประเภท public เขาก็ต้องพัฒนาระบบการจัดการอยู่หนึ่งไม่ได้ อย่างตอนนี้ใครจะพูดถึง re-engineering ก็จะมีพูดว่าให้ไปดูธนาคารกสิกรไทย เขาเป็นต้นแบบของ re-engineering หรือถ้าอยากจะดูวิธี manage ในรูปแบบใหม่ ๆ การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ก็ต้องไปดูทางฝ่ายธุรกิจเอกชน ครั้งหนึ่งเมื่อผมอยู่สำนักงาน ก.พ. ไปรักษาการอยู่นั้น ผมว่าไม่มีหน่วยงานไหนในประเทศไทยที่ anti เทคโนโลยี มากกว่าหน่วยราชการ เวลาจะมีเทคโนโลยี ทั้งที่มันยากเหลือเกิน แต่ก่อนมีคณะกรรมการคอมพิวเตอร์แห่งชาติขึ้น เพื่อสนับสนุนการไม่ให้มีคอมพิวเตอร์และผมเองเป็นคนเสนอให้ยุบ เพราะจะมีอะไรได้มันยากเย็นเขี่ยใจ เอกชนที่เขาคิดว่าจำเป็นมีปั๊บบัปมาแล้ว ใช้แล้วผมอับอายเขามาก ตอนที่อยู่ทบวงฯ เวลาจะประกาศ

ผลสอบเข้ามหาวิทยาลัยต้องไปอาศัยธนาคารต่าง ๆ เขาช่วยเอาผลไปประกาศ กดดูได้ทาง A.T.M. ทางเราไม่มี เพราะเราไม่เคยเอาเทคโนโลยีต่าง ๆ มาสนับสนุนการทำงานของเรา โดยปกติเดี๋ยวผมจะวกไปพูดถึงเรื่องเทคโนโลยีอีกที

ประการที่สาม ในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นสังคมข่าวสาร เขาถือเป็นแต้มต่ออย่างฉกาจฉกรรจ์เลย ก็คือ เรื่องระบบสารสนเทศ ถึงกับมีคำพูดว่า Information is power เพราะฉะนั้น คนที่จะมี power ก็คือคนที่มี information อยู่ในมือที่สามารถจะตัดสินใจโดยพื้นฐานของข่าวสาร ข้อมูลที่มี ที่ถูกต้อง ทันสมัยเหนือคนอื่น และในเรื่องนี้ ญี่ปุ่นอีกเหมือนกัน ตอนที่ผมไปเจรจาเรื่องความร่วมมือ แลกเปลี่ยนนักวิชาการเพื่อร่วมทำวิจัยระหว่างไทย-ญี่ปุ่น พอไปพบความจริง ข้อเท็จจริง ญี่ปุ่นมีข้อมูลของเมืองไทยมากกว่าที่เราเอง เพราะฉะนั้น ญี่ปุ่น การตลาดเขาเก่งกว่าเราเยอะ เพราะเขารู้เรา รู้เขา มากกว่าเรา แล้วเขามีฐานข้อมูล ขนาดพูดภาษาอังกฤษไม่ค่อยรู้เรื่อง แต่ว่าความรอบรู้ของเขาด้วยข่าวสารข้อมูลที่มีเพียบต่างกันอย่างกับเรา นี่ก็เป็นจุดอ่อนของบ้านเราอีกเหมือนกัน เราจะทำอย่างไรให้เรื่องสารสนเทศเป็นแต้มต่อ Information is power

ท้ายที่สุดก็คือปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ประเทศไทยมีเทคโนโลยีที่ดีกว่า ประเทศนั้นเป็นต่อ เพราะในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในแง่ของการผลิตและในแง่ของบริการ เมื่อประเทศไทยเรากลายมาเป็นประเทศส่งออก กลายเป็นเครือข่ายของสังคมในแง่บริการ ในกระบวนการผลิตต้องใช้เทคโนโลยีในกระบวนการบริการที่ทันสมัยที่รวดเร็ว ที่ถูกต้อง ต้องใช้เทคโนโลยี ถ้าเมื่อไรเราจะต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยซื้อเขา มาผลิต เราจะไปแข่งกับประเทศเจ้าของเทคโนโลยีได้อย่างไร ทางด้านกองทัพก็เหมือนกัน การจะไปซื้อเครื่องบินไอพ่นที่ทันสมัยที่สุด สหรัฐฯ คงไม่ขายให้เรา หรือถ้าขายเราก็ไม่มีปัญญาซื้อ เพราะมันต้องตั้งราคาแพงมหาศาล เพราะถ้าเรามีดีเท่าเขา ก็อาจจะเอาเครื่องบินไปรบกับเขาเองทางทหารนี่เขารู้กันว่าประเทศที่มีเทคโนโลยีทางทหารเหนือกว่าเป็นต่อ สงครามอ่าวเปอร์เซียไม่ได้รบกันด้วยคน แต่รบกันด้วยเทคโนโลยี ตีกันจนงอมแล้ว

ถึงจะเอาคนขึ้นบก ไม่ได้เสียเลือดเนื้อและชีวิตเท่าไร ก็ทำอย่างเดียวกันกับเชิร์ฟทุกวันนี้ ในบ้านเราผมเกี่ยวข้องกับ การอุดมศึกษามานานเรียกว่าทั้งชีวิตก็เป็นได้ เราผลิตคนเน้นการเป็นผู้บริโภคเทคโนโลยีมากกว่าสร้าง คือเราเน้นให้ซื้อมาใช้เป็นกีพอแล้ว แต่การศึกษาเราไม่ได้เน้นการเป็นผู้สร้างเทคโนโลยี และประเทศไทยก็ไม่ได้ส่งเสริมเรื่องการพัฒนาให้ถึงจุดที่จะทำให้เราเป็นผู้สร้างแล้วเราจะเอาปัจจัยที่เป็นปัจจัยการแข่งขันไปเป็นแต้มต่อที่ไหน ไปสู้เขา

ทั้ง 4 ปัจจัยเมื่อสำรวจดูแล้ว ก็ชัดเจน ที่เป็นเช่นนี้ เพราะอะไร เพราะว่าในการพัฒนา เมื่อก้าวมาถึงจุดปัจจุบันแล้ว มันเริ่มจะเปลี่ยนจาก resource base เป็นการพัฒนาโดยอาศัยทรัพยากร ถ้าใครมีทรัพยากรธรรมชาติดีกว่า ก็มีโอกาเอาขึ้นมาใช้ผลิตทำเป็นสินค้าส่งออก พัฒนาได้มากกว่า เดียวนี้ไม่ใช่แล้วเพราะทรัพยากรมันจะหมดด้วยกันทั้งนั้น มันมาสู่ยุคของ knowledge base ก็คือพัฒนาโดยอาศัยความรู้ อาศัยเทคโนโลยีเป็นพื้นฐานของการพัฒนา ปัจจัย 4 ปัจจัยที่พูดถึงจึงกลายเป็นปัจจัยที่ทวีความสำคัญในแง่ที่จะทำให้แข่งขันได้ในแง่ที่จะทำให้มีปัจจัยที่เป็นแต้มต่อในการแข่งขันและในรูปย่อ ถ้าเราพูดถึงหน่วยงานอื่นก็เหมือนกัน หน่วยงานไหนมีคนเก่งคนดีเยอะ มีขีดความสามารถในการจัดการ มีระบบสารสนเทศดี มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย รพช. ก็เหมือนกันก็จะแข่งกับใครได้เพราะอันนี้กลายเป็นปัจจัยการแข่งขัน ปัจจัยของการทำงานในโลกยุคใหม่ทั้ง 4 ปัจจัยสำคัญหมด

อีกเรื่องหนึ่งที่มาเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ เราจะชอบหรือไม่ชอบก็แล้วแต่ แต่ไม่มีทางหลบ ไม่มีทางเลี่ยง ไม่มีทางต้าน ก็คือ เกิดกติกาสากลที่มาเกี่ยวกับระบบสังคมและเศรษฐกิจแนวใหม่ ทำไมเวทีการค้าถึงมีเรื่องตอรองกันเยอะ ในแง่ของ GATT ในแง่ของการที่จะดูแลทรัพย์สินทางปัญญาในแง่ที่การค้าเป็นธรรมควรจะเป็นอย่างไร ทำไมไม่ต่างคนต้องต่างคำต่างชาย ทำไมต้องมีกติกาโลกมีองค์การโลก ต้องมีชุดการค้าประจำเลย มันเกิดมีกติกาสากลที่อาจจะพูดว่าเป็นค่านิยมที่ยอมรับกันเป็นสากลทั่วโลก อยู่ 3 ค่านิยม ที่ถ้าหากว่าประเทศไหนหรือใครละเมิดใน 3 เรื่องนี้ คนทั่วโลกและทั้งโลกก็จะประณาม แล้วก็อาจจะถูกโดดเดี่ยวไม่มีใครคบหาสมาคมด้วย หรือถ้ารุนแรงเกินไปอาจจะมีการ sanction คือมีการลงโทษโดยกลุ่มประเทศที่เขาไม่เห็นด้วย

กติกาสากลประการแรกคือเรื่องของประชาธิปไตย อันนี้สืบเนื่องมาจากการล่มสลายของรัสเซีย การล่มสลายของประเทศสังคมนิยม ยุโรปตะวันออกถึงแม้จะยังมีประเทศสังคมนิยมเหลืออยู่ ประเทศสังคมนิยมที่เหลือก็กลายเป็นประเทศที่หันเข้ามาใช้ New Economic Order เช่นประเทศจีน ก็มาพูดถึง Market Economy คือการค้าเสรี ประเทศเวียดนามก็มาพูดถึง Market Economy ทั้ง ๆ ที่คนของเขาส่วนใหญ่ไปจบมาจากรัสเซีย ไปจบมาจากประเทศสังคมนิยม เพราะฉะนั้นเขาขอเมืองไทยคือเขาขอมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไปช่วยอบรมผู้นำทางด้านเศรษฐกิจให้รู้จัก Market Economy เขาเรียนมามัน

ไม่ใช่ แม้ประเทศสังคมนิยมที่เหลืออยู่ก็ยังหันมายอมรับระบบเศรษฐกิจใหม่ เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าประเทศส่วนใหญ่ในโลกยึดว่าค่านิยมประชาธิปไตยเป็นสิ่งถูกต้อง ประเทศใดไม่เป็นประชาธิปไตยประเทศอื่นเขาไม่คบ ไม่ต้องดูใคร ดูเราเองเมื่อพฤษภาคมปีพ.ศ. 2535 อะไรเกิดขึ้นสหรัฐอเมริกา ซึ่งเคยช่วยเหลือ หยุดการช่วยเหลือหน้าเข้าไปชวนประเทศอีกหลายประเทศ sanction ประเทศไทยจนกว่าจะเป็นประชาธิปไตยคือกลับไปสู่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เพราะฉะนั้น ก็ต้องถือว่าในยุคโลกาภิวัตน์ สิ่งที่แพร่กระจายไปตามกระแสโลกด้วยและครอบคลุมประชาคมโลกยอมรับก็คือ กระแสโลกาภิวัตน์ เป็นกระแสที่แรง ประเทศไทยไม่เป็นประชาธิปไตยก็就会被ผลักดันถูกแทรกแซง เพื่อนบ้านเรา เช่นพม่าก็จะมีคนผลักดัน คนดัน คนแทรกแซง พยายามอยากให้เราเปิดแล้วออกมาเป็นประชาธิปไตยอย่างเต็มที่

กติกาสากลที่เป็นค่านิยมสากลประเทศที่สองคือ สิทธิมนุษยชน แรงกว่ายุคใด ๆ ประเทศไทยก็ตามที่กระทำการที่ขัดกับสิทธิมนุษยชนหรือล่วงละเมิด ถูกประณาม ถูกรุมกินโต๊ะ เหตุการณ์ที่ เทียน อัน เหมิน อะไรเกิดขึ้นตอนที่รัฐบาลจีนออกมาปราบนักศึกษา พฤษภาทมิฬที่ฉายภาพประเทศไทยออกไปทั่วโลก ซูจี ที่พม่ากักตัวให้รางวัล Nobel ก็แล้ว ปริญญาติติมศักดิ์ ธรรมศาสตร์ก็แล้ว เพื่อจะแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่กระทำกับผู้นำสตรีพม่า ไม่ใช่สิ่งที่ในโลกส่วนใหญ่เขายอมรับ ถึงแม้จะเป็นเรื่องภายในประเทศประเทศหนึ่ง คนอื่นไม่น่าจะไปเกี่ยว ทำไมเรื่องแรงงานเด็ก โสเภณีเด็ก อะไรต่าง ๆ ถูกนำขึ้นมาสู่เวทีโลก และก็มีการประชุม บางทีมีการตั้งเงื่อนไขด้วยเข้าไปว่าจะไม่ให้ความร่วมมือจะไม่คบด้วย ถ้ายังไม่แก้ปัญหานี้ เรื่องสิทธิมนุษยชนแรงในกระแสของโลกาภิวัตน์เป็นกระแสที่แรง แต่ว่าเป็นกระแสที่ถูกต้อง คนส่วนใหญ่ในโลกเห็นว่าถูก เห็นว่าควรจะเป็นประชาธิปไตย เห็นว่าควรที่จะรักษาสีทธิมนุษยชน ประเทศไทยทวนกระแสประเทศนั้นอยู่ลำบาก

กติกาสากลข้อที่สามคือเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ก่อนเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นปัญหาเฉพาะทางเฉพาะที่ แต่ตอนหลังมันพิสูจน์ว่าสิ่งแวดล้อมที่เสียหายมันมีผลกระทบโยงโยกันไปทั่วโลก ไม่ว่าจะเกิด ณ จุดใด

จุดหนึ่ง ที่ใดที่หนึ่ง ออกมาในรูปของมลภาวะหลาย ๆ รูป หลาย ๆ แบบ ผมไปประชุมที่ ริโอ เดอ จาเนโร มีการประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อมโลกครั้งใหญ่ ก็เห็นได้ชัดเจนว่าเริ่มจะต้องมีกติกา เริ่มจะมีข้อตกลงในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ประเทศทั้งหลายที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติต้องถือปฏิบัติ เขาก็ใช้คำพูดว่า เรื่องปัญหาโลกจะต้อง Think Globally คือจะต้องมาคิดกันในระดับโลก แล้วมันจะต้อง Act Locally คือจะต้องมีผลปฏิบัติไปหมดทุกท้องถิ่นทุกประเทศ แล้วเดี๋ยวนี้เป็นอย่างไร ใครก็ตามที่ทำอะไรไม่ระมัดระวังสิ่งแวดล้อมคนจะลุกขึ้นมาต่อต้าน ทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่เรื่องของเขา ผมไปประชุมต่างประเทศ อยู่ ๆ มีคนถามกลางที่ประชุมเรื่องเขื่อนนั้นเขื่อนนี้ เรื่องที่เราไปทำแล้วมันทำลายสภาพแวดล้อม เขารู้ดีกว่าผมอีกนะ เพราะมันมีความเคลื่อนไหวโยกย้ายกันทั่วโลกในกลุ่มที่ยืนขึ้นมาว่า ข้าพเจ้าจะต้องพิทักษ์สิ่งแวดล้อมของโลก มีเครือข่ายหมด ดูฝรั่งเศสที่กำลังทดลองระเบิดนิวเคลียร์ในหมู่เกาะใน South Pacific แล้วการคัดค้านเป็นอย่างไร ก็มันเรื่องอะไรของคนอื่น ก็เรื่องประเทศฝรั่งเศส เขา แต่เดี๋ยวนี้ไม่ใช่ มีคนบอกว่าเรื่องนี้มีผลต่อมนุษยชน ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ก็ต้องร่วมกันต่อต้าน ก็ไม่รู้จะสำเร็จแค่ไหน เพราะสองกันไปหนหนึ่งแล้ว แล้วก็อยากจะ stop ไม่ให้เกิดมลพิษ แต่จะเห็นว่าปฏิกริยาตอนนี้แรงกว่าที่ผ่านมา และอาจจะแรงมากกว่านี้ด้วย เพราะนั่นคือการทำลายสิ่งแวดล้อม คือการก่อกมลพิษที่มีผลต่อชีวิตมนุษย์ ร้ายแรงกว่าอื่นใดทั้งหมด

สามเรื่องนี้มากับกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งผู้บริหารในยุคปัจจุบัน ต้องคิดถึงปัจจัย 4 และค่านิยม 3 นี้ ให้อึดไม่ว่าท่านจะบริหารงานระดับไหน

พูดถึงวิสัยทัศน์สำหรับนักบริหารในยุคโลกาภิวัตน์ในยุคเช่นนี้สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นเป็นปรากฏการณ์ คือทุกสิ่งทุกอย่างมันเปลี่ยนแปลงเร็ว ทางด้านความรู้ก็เปลี่ยนแปลงเร็ว วิทยาการก้าวหน้ามีการเปลี่ยนแปลงโลกเป็นโลกของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วการที่จะเป็นผู้บริหารในยุคนี้ก็ต้องทันคนทันโลก รู้เรารู้เขาจะต้องมองไปข้างหน้า และมีทรรศนะที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง

ผมสรุปสั้น ๆ ว่า ผู้บริหารยุคนี้ หนึ่ง จะต้องเป็นคนที่มี visionary ก็คือผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่จะมองไปข้างหน้า

ด้วยสายตาวไกล ที่สามารถจะวิเคราะห์เห็นกระแสของการเปลี่ยนแปลง และสามารถนำมากำหนดเป็นทิศทางของการพัฒนาของการบริหารงานได้ ส่วนนี้เป็นส่วนของ visionary แต่ลำพังเป็นคนที่มีความ vision หรือ visionary คงไม่พอ ในยุคสังคมข่าวสารเป็นยุคของการเรียนรู้ด้วย และต้องทำตัวเป็น Change Agent จะต้องทำตัวเป็น missionary ด้วย missionary ก็คือเอา vision ที่เราเห็นไปถ่ายทอดให้คนอื่นคล้อยตามได้ เข้าใจได้ชัดเจน เพราะฉะนั้นยุคใดสมัยใดก็ตาม ถ้าเรามีผู้นำประเทศที่ไม่มี vision คือ visionary ก็ไม่มี missionary ก็ทำไม่ได้ มีแต่พูดให้คนฟังไม่รู้เรื่องหรือพูดแล้วเกิดความสับสนมากกว่าความชัดเจน มีคนถามผมมาก เผอิญผมเป็นคนที่ชอบมองไกล ๆ ชอบทำแผนยาว ชอบบริหารงานแบบเปลี่ยนแปลง ชอบทำอะไรใหม่ ๆ แปลก ๆ และก็ถามว่าความยากลำบากอยู่ที่ไหน เพราะว่าเรามี vision

อ่านต่อฉบับที่ 196

เกี่ยวกับผู้เขียน

ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอาน

การศึกษา : อักษรศาสตรบัณฑิต ครุศาสตรบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

M.A., PH.D. บริหารการศึกษา
Minnesota University, USA.

ตำแหน่งงาน : อธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อธิบดีปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

นายกสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
รักษาการอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
รักษาการอธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
รองประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์
วุฒิสมาชิก

บทบรรณาธิการ

การบรรยายของ ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน เรื่อง “โลกในกระแสโลกาภิวัตน์” และวิสัยทัศน์ของนักบริหาร” ที่นำเสนอไว้ในฉบับนี้และต่ออีกตอนหนึ่งในฉบับหน้านั้น เป็นการบรรยายที่ชี้ให้นักบริหารของภาครัฐได้เห็นว่ นักบริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการวางแผนงานระยะยาว เพื่อให้มีการทำงานที่ต่อเนื่อง แต่ต้องมีความยืดหยุ่น และคล่องตัวที่จะปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นคำบรรยายที่เป็นประโยชน์ และมีเนื้อหาสาระอันควรนำไปพิจารณาประยุกต์ใช้กับงานของนักบริหารได้เป็นอย่างดี

บรรณาธิการ

โอบานา

ก่อตั้ง พ.ศ. ๒๕๓๔

มูลนิธิมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ จำหน่ายหนังสือหลักสูตรแบบเรียนพระภิกษุ สามเณร พระไตรปิฎก และพจนานุกรมศัพท์ทางพระพุทธศาสนา สำนักงาน 241 ถนนพระสุเมรุ บางลำภู กทม. 10200 โทร. 281-1085

ฉบับที่ 195

สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ
อาคารสำนักงาน ก.พ. ชั้น 2
ถ.พิษณุโลก ดุสิต
กรุงเทพฯ 10300

๒๒ ก.ค. 2539

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ชลอ ธรรมศิริ
ดร.กนก วงษ์ตระหง่าน
ทิพาวดี เมฆสวรรค์
ดร.วุฒิพงษ์ เปรียบจริยวัฒน์

บรรณาธิการ

ชิต นิลพานิช

กองบรรณาธิการ

วิจิตรา พรหมพันธุ์ม
ปภาวดี ประจักษ์ศุภนิติ
ริน ช่างสาร

มารศรี คิวเสน

อดุล จันทศักดิ์

โสมนัส แก้วคงยศ

เอียร ธรรมมาธิปต์

จรรยา พันธุ์รส

จัดทำโดย : สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ
ในราชการ (สปร.) ด้วยความสนับสนุนของสำนักงาน ก.พ.
และมูลนิธิคอนราดอเดเนาร์

พิมพ์ที่ : บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด
70 ถนนราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
โทร. 222-5555, 221-9781 โทรสาร 221-6433
นายยอดยิ่ง โสภณ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา พ.ศ. 2539

เอกสารนี้จัดขึ้นเพื่อเผยแพร่วิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการและรัฐวิสาหกิจ
ความเห็นที่ปรากฏในเอกสารเป็นของผู้เขียน มิใช่เป็นของสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการแต่อย่างใด